

จากเรื่องเล่าเรียงร้อยสู่ “บาติกมัดย้อมอย่าง สร้างสรรค์”

Text by นิชาภา พฤกษ์วัลต์ นักวิชาการอุดมศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การทำผ้าบาติกและการมัดย้อมเป็นเทคนิควิธีการหนึ่งในการสร้างสรรค์งานศิลปะและการออกแบบที่มีการจัดการเรียนการสอนขึ้นในสถาบันการศึกษาทุกระดับ เมื่อกล่าวถึงผ้าบาติกและการมัดย้อมเราจะนึกถึงจังหวัดภาคใต้ที่มีการทำกันเพื่อการจำหน่ายโดยตลาดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่จะเป็นลายทะเล ลายทิวทัศน์ที่มีเอกลักษณ์ของภาคใต้

ผ้าบาติกหรือผ้าปาเต๊ะ เป็นคำที่ใช้เรียกผ้าชนิดหนึ่งที่มีวิธีการทำโดยใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี และใช้วิธีการแต้ม ระบาย หรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้สีติดสี ผ้าบาติกบางชิ้นอาจจะต้องผ่านขั้นตอนการปิดเทียน แต้มสี ระบายสีและย้อมสีนับเป็นสิบ ๆ ครั้ง ส่วนผ้าบาติกอย่างง่ายอาจทำได้โดยการเขียนเทียนหรือพิมพ์เทียน แล้วจึงนำไปย้อมสีที่ต้องการ คนไทยรู้จักผ้าบาติกในลักษณะของ “ผ้าพันหรือผ้าปาเต๊ะพัน” โดยเรียกตามวิธีการนุ่ง คือวิธีการพันรอบตัว คำว่า “โสร่ง” ก็มาจากภาษาอินโดนีเซียเช่นเดียวกัน ซึ่งหมายถึง ผ้านุ่ง คนในท้องถิ่นภาคใต้เรียกผ้า “บาติก” ว่า “ผ้าปาเต๊ะ” หรือ “ผ้าปาเต๊ะ” สำหรับลักษณะงานบาติกมีหลายลักษณะคือ บาติกพื้นขาว บาติกพื้นดำ บาติกพื้นสี บาติกลายหินแตก บาติกเขียน หรือบาติกระบายสี บาติกบนผ้าใยสังเคราะห์ และบาติกแนวใหม่

สำหรับงานบาติกในประเทศไทยมีการทำผ้าบาติกเป็นอุตสาหกรรมกันมานานแล้วมีการผลิตกันอย่าง

แพร่หลายในหลายจังหวัดทางภาคใต้ เช่น ยะลา ปัตตานี สงขลา นราธิวาส และในภาคกลาง เช่น กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีการผลิตผ้าบาติกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น ภูเก็ต เกาะสมุย เชียงใหม่ พัทยา ฯลฯ แต่การแพร่หลายของผ้าบาติกนั้นได้เริ่มเข้ามาทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้รับอิทธิพลมาจากมาเลเซีย ซึ่งมาเลเซียเองก็ได้รับอิทธิพลมาจากอินโดนีเซียอีกทอดหนึ่ง

ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาคณาจารย์และนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติการในศิลปะเหล่านี้ สาขาวิชาศิลปะประยุกต์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้จัดทำโครงการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “บาติกมัดย้อมสร้างสรรค์” เกี่ยวกับการทำผ้าบาติกและการทำเสื้อมัดย้อมให้กับบุคลากรกลุ่มดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน และใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม การออกแบบแฟชั่นเสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติกและผ้ามัดย้อม ในอนาคต พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงานการสร้างสรรค์ของผู้เข้าร่วมโครงการ ในรูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงาน เพื่อเป็นประโยชน์ และสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคคลที่สนใจในพื้นที่ หรือหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปพัฒนาการสร้างสรรค์งานบาติกและมัดย้อมต่อไป



อาจารย์สุดารัตน์ สุกาพัฒน์
รักษาการณ์ในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายบริการวิชาการและกิจการนักศึกษา ที่ปรึกษาโครงการ



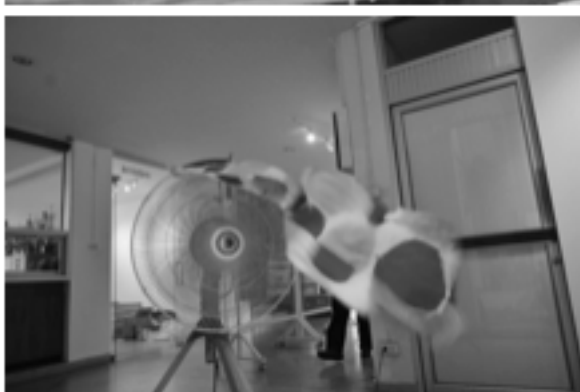
อาจารย์ศุภชัย สร้อยจิต อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะประยุกต์
วิทยาการ บรรยายพิเศษเรื่อง เรื่อง “ย้อนรอย...งานบาติก”



กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำผ้ามัดย้อมร้อน”

ซึ่งโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “บาติกมัดย้อมสร้างสรรค์” กำหนดจัดในวันที่ 22-23 พฤษภาคม 2557 ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา บุคลากร อาจารย์ในมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ หรือแม้แต่บุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาต่างๆ และประชาชนทั่วไปที่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้

งานบริการวิชาการ ฝ่ายสนับสนุนวิชาการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ขอขอบคุณอาจารย์สุดารัตน์ สุกาพัฒน์ รักษาการณ์ในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายบริการวิชาการและกิจการนักศึกษา ที่ปรึกษาโครงการ ขอขอบคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะประยุกต์ ที่ให้แนวความคิด และกระบวนการสร้างสรรค์สร้างโครงการตั้งเป็นอย่างดี และขอขอบคุณอาจารย์ศุภชัย สร้อยจิต อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะประยุกต์ วิทยาการ บรรยายพิเศษเรื่อง เรื่อง “ย้อนรอย...งานบาติก” ซึ่งปัจจุบันอาจารย์ลาศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอย่างยิ่งที่สละเวลามาร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ และสุดท้ายขอขอบคุณคุณสุชัยณัฐ พุกษวิวัฒน์ เจ้าของผลงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเว็บฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการทำผ้าบาติกในรูปแบบอินโดนีเซีย” ซึ่งนำมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างวิทยากรกับผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การบูรณาการงานบริการวิชาการกับงานวิจัยต่อไป



กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำผ้ามด्योंเย็น”



กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำผ้าบาติก”



พิธีมอบเกียรติ
บัตรแก่ผู้เข้าร่วม
โครงการอบรม
เชิงปฏิบัติการ
“বাদิกมัดย้อม
สร้างสรรค์”

จากเรื่องเล่าเรียงร้อยสู่“বাদิกมัดย้อมอย่างสร้างสรรค์”